

Sygn. akt I ACa 885/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 marca 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Jarosław Marek Kamiński (spr.)
Sędziowie	:	SA Irena Ejsmont - Wiszowata SA Elżbieta Bieńkowska
Protokolant	:	Sylwia Radek - Łuksza

po rozpoznaniu w dniu 13 marca 2015 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) w K.

przeciwko **Miastu O.**

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku

z dnia 25 lipca 2014 r. sygn. akt VII GC 108/14

I oddala apelację

II zasądza od powódki na rzecz pozwanej kwotę 5.400 zł tytułem zwrotu kosztów procesu za drugą instancję

UZASADNIENIE

Powódka (...) w K. wniosła o zasądzenie od Miasta O. kwoty 221.951,37 zł z odsetkami ustawowymi od szczegółowo wskazanych w pozwie kwot i dat. Podała, że świadczy na rzecz pozwanej usługi odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych z terenu Miasta (...), a dochodzona pozwem kwota stanowi części wynagrodzenia za miesiące lipiec – grudzień 2013 r., które zostało wypłacone przez pozwaną w niepełnej wysokości, tj. bez uwzględnienia faktycznej liczby odebranych śmieci (pojemników) z nieruchomości niezamieszkałych.

Pozwana wniosła o oddalenie powództwa, podnosząc, że zgodnie z łączącą strony umową, powódce przysługiwało wynagrodzenie uzależnione jedynie od ilości pojemników zarejestrowanych w bazie, niezależnie od częstotliwości ich odbiorów. Dodatkowo wskazała, że wykonawca został wybrany w przetargu, gdzie jedynym kryterium oceny była

cena. Przyjęcie zatem obecnie innego sposobu obliczania ceny, niż wskazany w SIWZ, stanowiłoby niedopuszczalną zmianę umowy o zamówienie publiczne, naruszałoby zasadę konkurencyjności i powodowałoby odpowiedzialność za naruszenie dyscypliny budżetowej.

Wyrokiem z dnia 25 lipca 2014 r. Sąd Okręgowy w Białymstoku oddalił powództwo i zasądził od powódki na rzecz pozwanej kwotę 7.200 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Orzeczenie to zapadło w oparciu o następujące ustalenia faktyczne.

Strony łączyła umowa z dnia 24 czerwca 2013 r. Nr. (...) na odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych z terenu Miasta(...). Została ona zawarta w wyniku udzielenia zamówienia publicznego w trybie przetargu nieograniczonego pod nazwą „Odbieranie i zagospodarowanie odpadów komunalnych z terenu Miasta (...)”. Specyfikacja Istotnych Warunków Zamówienia (SIWZ) wraz z formularzem oferty wykonawcy stanowiły integralną część umowy. Z pkt 5 ppkt 1 części III SIWZ wynikało, że Wykonawca zapewnia odbieranie odpadów z częstotliwością określoną w Uchwale Rady Miasta O. z dnia 27 grudnia 2012 r. Nr (...) w sprawie ustalenia szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów w zamian za uiszczoną przez właściciela nieruchomości opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi.

W formularzu ofertowym powódka dokonał podziału nieruchomości na trzy kategorie: nieruchomości zamieszkałe i nieruchomości mieszane w części zamieszkałej, nieruchomości niezamieszkałe i nieruchomości mieszane w części niezamieszkałej oraz pojemniki osiedlowe z odpadami niebezpiecznymi.

Strony umowy ustaliły wynagrodzenie za wykonanie przedmiotu umowy do kwoty 1.996.602,18 zł (brutto). Przyjęto, że wynagrodzenie za jeden miesiąc świadczenia usługi stanowi sumę:

-iloczynu ceny netto za osobę, wykazanej w pkt 4.3.1. formularza ofertowego i ilości osób wskazanych w bazie danych pozwanej na ostatni dzień danego miesiąca, plus należny podatek VAT;

-iloczynu cen netto wykazanych w pkt 4.3.2. formularza ofertowego za poszczególne pojemniki i ilości tych pojemników odebranych z nieruchomości wykazanych w bazie pozwanej na ostatni dzień miesiąca, plus należny podatek VAT;

-iloczynu cen netto za pojemnik wykazanej w pkt 4.3.3. formularza ofertowego i ilości odebranych pojemników z odpadami niebezpiecznymi, plus należny podatek VAT.

Powódka za wykonanie przedmiotu umowy wystawiła faktury VAT:

-nr (...) z dnia 31 lipca 2013 r. za okres od 1 do 31 lipca 2013 r. na kwotę 154.463,03 zł, z której miasto zapłaciło 126.978,15 zł, odmawiając uregulowania płatności w kwocie 27.484,88 zł,

-nr (...) z dnia 31 sierpnia 2013 r. za okres od 1 do 31 sierpnia 2013 r. na kwotę 175.075,83 zł, z której miasto zapłaciło 129.446,45 zł, odmawiając uregulowania płatności w kwocie 45.628,38 zł,

-nr (...) z dnia 30 września 2013 r. za okres od 1 do 30 września 2013 r. na kwotę 162.040,56 zł, z której miasto zapłaciło 130.151,34 zł, odmawiając uregulowania płatności w kwocie 31.889,22 zł,

-nr (...) z dnia 31 października 2013 r. za okres od 1 do 31 października 2013 r. na kwotę 172.440,38 zł, z której Miasto zapłaciło 129.956,67 zł, odmawiając uregulowania płatności w kwocie 42.483,71 zł,

-nr (...) z dnia 30 listopada 2013 r. za okres od 1 do 30 listopada 2013 r. na kwotę 169.237,87 zł, z której Miasto zapłaciło 130.334,28 zł, odmawiając uregulowania płatności w kwocie 38.903,59 zł,

-nr (...) z dnia 31 grudnia 2013 r. za okres od 1 do 31 grudnia 2013 r. na kwotę 162.849,09 zł, z której Miasto zapłaciło 127.288,50 zł, odmawiając uregulowania płatności w kwocie 35.560,59 zł.

W odpowiedzi na nadesłane faktury, działające w imieniu pozwanej (...) Sp. z o.o., stwierdziło, że do rozliczenia za wywóz odpadów z nieruchomości niezamieszkałych i nieruchomości mieszanych w części niezamieszkałej, przyjęte zostały niewłaściwe dane i należność została zawyżona. Twierdziło, że rozliczenie za wywóz spornej kategorii odpadów należy dokonać na podstawie przesłanych przez Miasto raportów z ilością pojemników, przez co należy rozumieć liczbę fizycznie stojących pojemników udostępnionych mieszkańcom, a nie liczbę odbiorów pojemników postawionych.

W tak ustalonym stanie faktycznym, Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Dokonując wykładni spornego pomiędzy stronami zapisu § 8 ust. 2 lit b) umowy z dnia 24 czerwca 2013 r. (...) (art. 65 § 1 i 2 k.c.), przyznał rację interpretacji tego postanowienia umowy dokonanej przez Miasto O.. Uznał, że wolą stron było, aby wynagrodzenie należne wykonawcy za odbiór pojemników z nieruchomości niezamieszkałych powinno być wyliczone na podstawie ilości tych pojemników ujętych w bazie zamawiającego, a nie na podstawie ilości ich fizycznych odbiorów.

Zaznaczył, że w stanowiącej integralną część umowy Specyfikacji Istotnych Warunków Zamówienia, wykonawca zapewnił odbieranie odpadów z częstotliwością określoną w Uchwale Rady Miasta O. z dnia 27 grudnia 2012 r. Nr (...) w sprawie ustalenia szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów, w zamian za uiszczoną przez właściciela nieruchomości opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Sąd zwrócił też uwagę, że w związku z powstałymi jeszcze na etapie postępowania przetargowego wątpliwościami, dotyczącymi zapisów odnoszących się do sposobu obliczania ceny z nieruchomości niezamieszkałych, Miasto O. jednoznacznie wyjaśniło, że przy ustalaniu ceny w ofercie, należy brać pod uwagę częstotliwość wywozu ustaloną w uchwale Rady Miasta O..

Skoro zaś także powódka otrzymała taką odpowiedź, zatem powinna ustalając cenę za każdy pojemnik usytuowany na nieruchomościach niezamieszkałych, brać pod uwagę częstotliwość jego odbioru, określoną w/w uchwałą. Zdaniem Sądu, obecnie prezentowana interpretacja postanowień umowy jest sprzeczna z założeniami przyjętymi w postępowaniu przetargowym oraz zapisami zawartymi w SIWZ i prowadzi do nieuzasadnionego podwyższenia wynagrodzenia powodowej spółki, poprzez stosowania iloczynu częstotliwości odbioru, który powinien być uwzględniony przy ustalaniu ceny ofertowej.

O kosztach procesu postanowił zgodnie z art. 98 k.p.c. i § 2 ust. 1 i 2 oraz § 6 pkt 7 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. z 2013 r., poz. 490).

W apelacji od tego wyroku powódka zarzuciła Sądowi I instancji naruszenie:

1.art. 233 § 1 k.p.c. przez poczynienie ustaleń sprzecznych z materiałem dowodowym zebrany w sprawie oraz regułami logicznego rozumowania, skutkujące błędną interpretacją zapytania nr 1 do SIWZ, które odnosiło się do pierwotnej treści SIWZ, która została wykreślona po wprowadzeniu istotnych zmian do sposobu wyceny oferty;

2.art. 233 § 1 k.p.c. przez brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego oraz interpretacji zapisów SIWZ, umowy i obowiązków pozwanej jako zamawiającego, wynikających z ustawy prawo zamówień publicznych, co skutkowało błędnym przyjęciem, że:

-comiesięczne faktury miały być wystawiane na podstawie raportów przesyłanych przez pozwaną, podczas gdy z umowy wynika, że podstawą do wystawienia faktury miały być raporty o ilości odebranych odpadów,

-jej interpretacja umowy prowadzi do nieuzasadnionego podwyższenia wynagrodzenia;

3.art. 65 § 2 k.c. przez dokonanie błędnej wykładni oświadczeń woli stron umowy i uznanie, że przedstawiany przez nią sposób interpretacji umowy jest nieprawidłowy.

Wnosiła o zmianę wyroku w całości i uwzględnienie powództwa albo uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych i na ich podstawie trafnie zinterpretował umowę zawartą przez strony. Sąd Apelacyjny aprobuje ustalenia Sądu Okręgowego i stanowisko wyrażone w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku przyjmuje za własne.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że istotą niniejszego sporu była interpretacja postanowień umowy zawartej przez strony w dniu 24 czerwca 2013 r., dotyczącej odbierania i zagospodarowania odpadów komunalnych z terenu Miasta (...) (k. 30-40), a w szczególności § 8 ust. 2 litera b. tej umowy. Zgodnie z tym postanowieniem, wynagrodzenie należne wykonawcy za 1 miesiąc świadczenia usługi stanowi sumę iloczynów cen netto wykazanych w pkt 4.3.2. formularza ofertowego za poszczególne pojemniki i ilości tych pojemników odebranych z nieruchomości wykazanych w bazie Zamawiającego na ostatni dzień miesiąca plus należny podatek Vat.

Konkretnie zaś spór dotyczył tego, czy „częstotliwość” odbioru odpadów z nieruchomości niezamieszkałych, ustalona uchwałą Rady Miasta, znajdowała swoje odzwierciedlenie w jednostkowej cenie netto za 1 pojemnik, określonej w pkt 4.3.2. formularza ofertowego, czy też stanowiła o „ilości pojemników odebranych z nieruchomości”. W tym drugim przypadku owa „ilość pojemników” oznaczałaby w istocie rzeczy iloczyn pojemników podlegających odbiorowi i częstotliwości faktycznego ich odbierania w miesiącu. Należy przyznać, że redakcja § 8 ust. 2 litera b. umowy, regulującego zasady ustalania miesięcznego wynagrodzenia wykonawcy za 1 miesiąc świadczenia usług co do odbioru odpadów z nieruchomości niezamieszkałych, jest nieprecyzyjna i może nastroczać trudności w procesie jej interpretacji.

Zarzuty apelacyjne sprowadzały się do zarzucenia Sądowi Okręgowemu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w powiązaniu z art. 65 § 2 k.c., a zatem do nieprawidłowej oceny materiału dowodowego zgromadzonego w niniejszej sprawie w kontekście postanowień umowy.

U źródła zawarcia powyższej umowy znalazła się uchwała Rady Miasta O. z dnia 27 grudnia 2012 r. Nr (...) (k. 170 i nast.), zgodnie z którą ustalono częstotliwość odbioru odpadów z nieruchomości niezamieszkałych; przykładowo odpady zmieszane – raz na dwa tygodnie w okresie letnim, raz na miesiąc w okresie zimowym.

Przed zawarciem umowy pomiędzy stronami, w specyfikacji istotnych warunków zamówienia wskazano, że przetarg zostanie przeprowadzony dla odbierania i zagospodarowania odpadów komunalnych z terenu Miasta O. (k. 115). Do specyfikacji dołączono formularz oferty, w którym w pozycji 4.3.2. „odbior i zagospodarowanie odpadów z nieruchomości niezamieszkałych i nieruchomości mieszanych w części niezamieszkałej” wskazano jedynie ilość pojemników o określonej pojemności. W zmianie specyfikacji istotnych warunków zamówienia wskazano, że punkt 24.1 instrukcji dla wykonawców otrzymuje brzmienie „Cena oferty jest ceną kosztorysową wycieczoną na podstawie kalkulacji w Formularzu oferty” (k. 154). W odpowiedzi na zapytania dotyczące specyfikacji istotnych warunków zamówienia co do częstotliwości i sposobu odbierania odpadów, udzielono szczegółowej informacji (k. 163-163v), w której zamawiający wymagał, aby wykonawca, ustalając cenę oferty, uwzględnił częstotliwość wywozu zgodnie z postanowieniami uchwały Nr (...) Rady Miasta O. z dnia 27 grudnia 2012 r. w sprawie ustalenia szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów, w zamian za uiszczoną przez właściciela nieruchomości opłatę za gospodarowanie

odpadami komunalnymi. Zamawiający określił powyższy wymóg w części III Specyfikacji Istotnych Warunków Zamówienia w pkt 5 ppkt 1.

W tym miejscu wypada przypomnieć, że ogólne reguły wykładni oświadczeń woli (umów), jak prawidłowo to przyjął Sąd Okręgowy, zawiera art. 65 k.c. Dla ustalenia, jak strony rzeczywiście pojmowały oświadczenie woli znaczenie ma wiele czynników, w tym także należy wziąć pod uwagę, czy strony umowy są profesjonalistami, a zatem czynności przez nie podejmowane winien cechować zawodowy charakter tej działalności (art. 355 § 2 k.c.). Tym samym zawartą przez nie umowę należy interpretować tym bardziej ściśle, przy założeniu, że obie strony zrehabilitowały ją w sposób odzwierciedlający ich rzeczywisty zamiar.

Przy ocenie oświadczenia woli znaczenie może mieć także postępowanie stron po jego złożeniu, na przykład sposób wykonania umowy. Jeżeli jednak okaże się, że strony różnie rozumiały, jak to miało miejsce w niniejszej sprawie, treść złożonego oświadczenia woli, to za prawnie wiążące należy uznać znaczenie oświadczenia woli ustalone według wzorca obiektywnego, czyli takie, jakie powinien mu przypisać adresat oświadczenia, który z należyłą starannością dokonuje wykładni, zmierzającej do odtworzenia treści myślowych osoby składającej oświadczenie woli. Z art. 65 § 2 k.c. wynika nakaz kierowania się przy wykładni umowy raczej jej celem, przy czym nie jest konieczne, aby był to cel uzgodniony przez strony, wystarczy cel zamierzony przez jedną stronę, który jest wiadomy drugiej, aniżeli opierać się na jej dosłownym brzmieniu. Argumenty językowe (gramatyczne) schodzą bowiem w tym wypadku na drugi plan, ustępując argumentom odnoszącym się do woli stron, ich zamiaru i celu.

W rozpoznawanej sprawie należy podkreślić, że sporna umowa została zawarta w reżymie zamówień publicznych, w którym wykonawcy został przyznany swoisty instrument oddziaływania na treść przyszłej umowy poprzez żądanie wyjaśnienia przez zamawiającego treści specyfikacji istotnych warunków zamówienia (art. 38 ustawy Prawo zamówień publicznych). Prawidłowe jego wykorzystanie powinno prowadzić do wyjaśnienia, jeszcze na etapie postępowania przetargowego, wszelkich wątpliwości co do treści specyfikacji, w tym odnoszących się do przedmiotu zamówienia, z którego wynika zakres zobowiązania wykonawcy.

Należy stwierdzić, że z formularza oferty dołączonego do specyfikacji, na podstawie którego wykonawca miał wyliczyć wynagrodzenie kosztorysowe za jeden miesiąc świadczenia usługi, wcale nie wynikało jednoznacznie, czy „częstotliwość” odbioru odpadów, mająca bezsprzecznie istotne znaczenie dla określenia zakresu zobowiązania wykonawcy, winna znaleźć odzwierciedlenie w cenie jednostkowej za 1 pojemnik (rubr. 1 poz. 4.3.2.), czy też w ilości pojemników (rubr. 2 poz. 4.3.2.). Lakoniczne bowiem oznaczenie tytułu rubryki 2 jako „ilość pojemników” – zdaniem Sądu Apelacyjnego – samo w sobie nie przesądzało o tym, czy dotyczy ona ilości faktycznych odbiorów pojemników, czy ilości pojemników znajdujących się na posesjach, objętych zakresem działania wykonawcy. W tym kontekście wypada zauważyć, że powódka jest profesjonalistą w sferze bezpośrednio objętej przedmiotem zamówienia, czego nie można powiedzieć o pozwanej, która po raz pierwszy zetknęła się z zagadnieniem odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości. W tym stanie rzeczy można było zasadnie oczekiwać od powódki, że dostrzeże opisaną wyżej niejednoznaczność treści formularza oferty i skorzysta z instrumentu, przewidzianego w Prawie zamówień publicznych, który służy wyjaśnianiu tego typu wątpliwości. W orzecznictwie wyrażono pogląd, że w danych okolicznościach składanego i przyjmowanego zamówienia publicznego oraz wątpliwości występujących po stronie wykonawcy, art. 38 p.z.p. stanowi w związku z art. 354 § 2 k.c. nie tylko uprawnienie, ale także obowiązek wykonawcy zwrócenia się do zamawiającego o wyjaśnienie treści SIWZ; zaniechanie tej powinności może być podstawą zarzucenia wykonawcy niedochowania należytej staranności wymaganej od przedsiębiorcy przez art. 355 § 2 k.c. (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 2014 r., IV CSK 626/13).

W rozpoznawanej sprawie powódka z takiej możliwości nie skorzystała, a jej pasywność w sytuacji, kiedy powinna być aktywna, winna oddziaływać także w płaszczyźnie wykładni niejasnych w tym zakresie postanowień umowy stron. Pozwana mogła zatem przyjąć, że powódką rozumie zapisy SIWZ, w skład której wchodził również omawiany formularz oferty, w taki sam sposób jak pozwana, w związku z czym wynagrodzenie za usługi, wynikające z oferty powódki, uwzględnia także w cenie za 1 pojemnik częstotliwość odbioru odpadów, ustaloną w uchwale Rady Miasta O.. W toku postępowania przetargowego pozwana wskazywała zresztą na konieczność uwzględnienia w cenie oferty

częstotliwości opróżniania pojemników. W ocenie Sądu Apelacyjnego, zmiana SIWZ w trakcie tego postępowania nie czyniła bezprzedmiotowymi tych wyjaśnień, gdyż zostały one udzielone w toku tego samego postępowania, a nadto – w przypadku powstania dalszych wątpliwości co do omawianej kwestii – nic nie stało na przeszkodzie ich wyjaśnieniu w trybie art. 38 p.z.p., również w odniesieniu do zmienionej wersji SIWZ.

Dlatego też nie mógł odnieść skutku zarzut apelacji dotyczący naruszenia art. 65 § 2 k.c. w powiązaniu z art. 233 § 1 k.p.c., ponieważ Sąd Okręgowy trafnie odczytał treść spornego postanowienia umowy stron, uwzględniając reguły wykładni umów wynikające z powołanego przepisu, i wyciągnął z tego prawidłowe wnioski.

W tym stanie rzeczy, uznając apelację za bezzasadną, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł jak w punkcie I wyroku.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z § 6 pkt 7 i § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jednolity: Dz. U. z 2013 r., poz. 490 ze zm.).